

PREGLEDNI SADRŽAJ

PREDGOVOR	19
RIJEČ O DJELU	21
POPIS KRATICA	23
POPIS TABLICA I SLIKA	25
KAZALO SUDSKE PRAKSE	26
Glava I.	
VIJEĆE EUROPE	43
1. OSNIVANJE VIJEĆA EUROPE	43
2. VIJEĆE EUROPE KAO MEĐUNARODNA ORGANIZACIJA.....	50
3. OPĆENITO O ČLANSTVU U VIJEĆU EUROPE	54
4. TIJELA VIJEĆA EUROPE	59
5. NAJVAŽNIJI MEĐUNARODNI INSTRUMENTI VIJEĆA EUROPE.....	69
Glava II.	
EUROPSKA UNIJA	77
1. POVIJESNI PREGLED: OD EUROPSKIH ZAJEDNICA DO EUROPSKE UNIJE .	77
2. OSNIVANJE EUROPSKE UNIJE.....	83
3. INTEGRACIJSKA STRUKTURA EUROPSKE UNIJE.....	97
4. INSTITUCIONALNI USTROJ EUROPSKE UNIJE.....	106
5. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE NA NADNACIONALNOJ RAZINI	109
6. IZVORI PRAVA ZAJEDNICE/UNIJE	124
7. PRAVNA NARAV EUROPSKE UNIJE.....	134
8. DALJNI RAZVITAK INTEGRACIJSKE STRUKTURE EUROPSKE UNIJE...	138
9. ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI	172
Glava III.	
VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA	227
1. O SUSTAVIMA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA U VIJEĆU EUROPE I EUROPSKOJ UNIJI.....	227

2. KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA VIJEĆA EUROPE.....	229
3. TEMELJNA PRAVA EUROPSKE UNIJE I NJIHOVA ZAŠTITA	273
4. ODNOS KONVENCIJE I POVELJE	298
Glava IV.	
ODNOSI VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	305
1. UVODNE NAPOMENE	305
2. DOSADAŠNJA POSTIGNUĆA U ODNOSIMA VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	306
3. ZNAMENJA VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	323
4. NAJČEŠĆE POGREŠKE PRI POZIVANJU NA INSTITUCIJE VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	328
PRILOZI	335
LITERATURA.....	429
VAŽNIJI PRAVNI IZVORI.....	439
VAŽNIJE URL ADRESE.....	447
POJMOVNO KAZALO	451

SADRŽAJ

PREDGOVOR	19
RIJEČ O DJELU	21
POPIS KRATICA	23
POPIS TABLICA I SLIKA	25
KAZALO SUDSKE PRAKSE	26

VIJEĆE EUROPE

Glava I.

VIJEĆE EUROPE	43
1. OSNIVANJE VIJEĆA EUROPE	43
1.1. Govor Winstona Churchilla 1946.....	43
1.2. Stvaranje Europskog pokreta.....	45
1.2.1. »Kongres Europe« (Den Haag, 1948.).....	45
1.2.2. Europski pokret (1948.).....	46
1.3. Osnivanje Vijeća Europe (1949.).....	47
1.4. Temeljni ciljevi Vijeća Europe.....	48
1.5. Sastanci na vrhu šefova država i vlada (Beč 1993., Strasbourg 1997., Varšava 2005.).....	49
2. VIJEĆE EUROPE KAO MEĐUNARODNA ORGANIZACIJA	50
2.1. Pravna osobnost i međunarodnopravni subjektivitet.....	51
2.2. Uvjeti za članstvo i prestanak članstva	52
3. OPĆENITO O ČLANSTVU U VIJEĆU EUROPE	54
3.1. Države članice Vijeća Europe	54
3.1.1. Članstvo Republike Hrvatske u Vijeću Europe (1996.).....	55
3.2. Države u statusu promatrača.....	58
4. TIJELA VIJEĆA EUROPE	59
4.1. Odbor ministara Vijeća Europe.....	59
4.1.1. Akti Odbora ministara Vijeća Europe.....	60
4.1.2. Održavanje sjednica Odbora ministara Vijeća Europe.....	60
4.2. Parlamentarna skupština Vijeća Europe.....	61
4.2.1. Sastav Parlamentarne skupštine Vijeća Europe	61
4.2.2. Ovlasti klubova političkih skupina u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe	61

4.2.3. Zasedanje i akti Parlamentarne skupštine Vijeća Europe	62
4.2.4. Značenje Parlamentarne skupštine Vijeća Europe	62
4.2.5. Hrvatska u Parlamentarnoj skupštini Vijeća Europe	63
4.3. Kongres lokalnih i regionalnih vlasti.....	64
4.4. Grafički prikaz ustrojstva Vijeća Europe.....	65
4.5. Ostala tijela Vijeća Europe	66
4.5.1. Tijela osnovana instrumentima Vijeća Europe.....	66
4.5.2. Povjerenik za ljudska prava Vijeća Europe.....	67
4.5.3. Upravni odbor za ljudska prava Vijeća Europe	68
5. NAJVAŽNIJI MEĐUNARODNI INSTRUMENTI VIJEĆA EUROPE	69
5.1. Međunarodni ugovori	69
5.1.1. Pravni učinci međunarodnih ugovora Vijeća Europe	70
5.1.2. Djelomični sporazumi kao poseban oblik suradnje	70
5.2. Preporuke	73

EUROPSKA UNIJA

Glava II.

EUROPSKA UNIJA	77
1. POVIJESNI PREGLED: OD EUROPSKIH ZAJEDNICA DO	
EUROPSKE UNIJE	77
1.1. Osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik.....	77
1.1.1. Schumanova deklaracija (1950.).....	78
1.1.2. Ugovor iz Pariza (1951.).....	78
1.2. Osnivanje Europske ekonomske zajednice i Europske zajednice za	
atomsku energiju	79
1.2.1. Ugovori iz Rima (1957.)	79
1.3. Institucionalno udruživanje europskih zajednica	80
1.3.1. Ugovor o udruživanju (1965.).....	80
1.3.2. Osnivanje Europskog revizorskog suda (1975.)	81
1.3.3. Jedinstveni europski akt (1987.)	82
1.3.4. Savjetodavna tijela triju zajednica.....	82
1.3.5. Zadržavanje pravnih osobnosti triju zajednica	82
2. OSNIVANJE EUROPSKE UNIJE	83
2.1. Ugovor iz Maastrichta (1992.).....	83
2.1.1. Međuvladina konferencija u Rimu (1990.).....	83
2.1.2. Učinci Ugovora iz Maastrichta.....	83
2.1.3. Značenje Ugovora iz Maastrichta.....	85
2.1.4. Zadržavanje pravnih osobnosti triju zajednica	86
2.1.5. Problemi s ratifikacijom Ugovora iz Maastrichta	86

2.1.5.1. Referendumi u Danskoj, Francuskoj i Irskoj.....	87
2.1.5.2. Problemi s ratifikacijom Ugovora iz Maastrichta u Britanskom parlamentu	88
2.1.5.3. Presuda njemačkog Saveznog ustavnog suda u slučaju Brunner (Maastricht-Urteil)	89
2.2. Ugovor iz Amsterdama (1997.) i Ugovor iz Nice (2001.)	95
3. INTEGRACIJSKA STRUKTURA EUROPSKE UNIJE	97
3.1. Tri stupa Europske unije.....	97
3.1.1. Grafički prikaz triju stupova Europske unije	97
3.1.2. Objašnjenje triju stupova Europske unije.....	99
3.2. Razlika između stupa Zajednice i drugih dvaju stupova Europske unije.....	100
3.2.1. Posebna načela prava Zajednice (prvog stupa Europske unije)	100
3.2.1.1. Načelo ograničenih ovlasti Zajednice.....	101
3.2.1.2. Načelo supsidijarnosti u užem smislu	101
3.2.1.3. Načelo proporcionalnosti.....	101
3.2.1.4. Načelo lojalnosti Zajednici	102
3.2.1.5. Načelo zabrane diskriminacije	102
3.2.1.6. Načelo samostalnosti prava Zajednice	103
3.2.1.7. Načelo jedinstvenog važenja i primjene prava Zajednice....	103
3.2.1.8. Načelo izravne primjene prava Zajednice	103
3.2.1.9. Načelo izravnih učinaka	103
3.2.1.10. Načelo prvenstva prava Zajednice	104
3.2.1.11. Načelo odgovornosti država članica za štetu	104
3.2.1.12. Zaključne napomene o načelima prava Zajednice.....	105
3.2.2. Obilježja drugog i trećeg stupa Europske unije.....	106
4. INSTITUCIONALNI USTROJ EUROPSKE UNIJE	106
4.1. Tri razine institucionalnog ustroja Europske unije	106
4.1.1. Subnacionalna razina institucionalnog ustroja Europske unije.....	107
4.1.2. Nacionalna razina institucionalnog ustroja Europske unije.....	107
4.1.3. Nadnacionalna razina institucionalnog ustroja Europske unije	107
5. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE NA NADNACIONALNOJ RAZINI	109
5.1. Europsko vijeće.....	109
5.2. Vijeće Europske unije	110
5.3. Europska komisija	111
5.4. Europski parlament.....	112
5.4.1. Europski pučki pravobranitelj.....	113
5.5. Sud pravde Europskih zajednica	113
5.5.1. Sud pravde (SPEZ)	115
5.5.2. Sud prvog stupnja Europskih zajednica (SpsEZ)	116
5.5.3. Sudište Europske unije za službeničke sporove	116

5.5.4. Način objave i oznake odluka Suda pravde Europskih zajednica	117
5.5.5. Temeljne nadležnosti Suda pravde (SPEZ-a)	118
5.5.5.1. Prethodni postupak za tumačenje i ocjenu valjanosti prava Zajednice	119
5.5.5.2. Tužbe protiv države članice	120
5.5.5.3. Tužbe za poništenje akta Zajednice (sudski nadzor nad aktima institucija Zajednice)	120
5.5.5.4. Tužbe zbog propusta (sudski nadzor nad propustima institucija Zajednice)	121
5.5.5.5. Tužbe za naknadu štete na osnovi izvanugovorne odgovornosti Zajednice za štetu	121
5.5.5.6. Ustanovljivanje nadležnosti SPEZ-a međusobnim dogovorom stranaka	122
5.5.6. Zaključne napomene o sustavu sudske zaštite u Europskoj uniji	122
5.6. Europski revizorski sud	123
6. IZVORI PRAVA ZAJEDNICE/UNIJE	124
6.1. Primarni izvori prava	124
6.1.1. Osnivački ugovori	124
6.1.2. Ugovori o pristupanju Zajednici/Uniji	126
6.2. Sekundarni izvori prava	127
6.2.1. Uredbe, direktive i odluke	129
6.3. Objava primarnog i sekundarnog zakonodavstva Zajednice	131
6.4. Ostali izvori prava	132
6.4.1. Opća pravna načela	132
6.5. Pravna stečevina (<i>acquis communautaire</i>)	133
7. PRAVNA NARAV EUROPSKE UNIJE	134
7.1. Članak 1. Ugovora iz Maastrichta (1993.)	135
7.2. Politološki pristup pravnoj naravi Europske unije	136
7.3. Pravni pristup pravnoj naravi Europske unije	137
8. DALJNI RAZVITAK INTEGRACIJSKE STRUKTURE EUROPSKE UNIJE	138
8.1. Konvencija o budućnosti Europe (2002.–2003.)	139
8.2. Ustav za Europu (2004.)	140
8.3. Reformski Ugovor iz Lisabona (2007.)	142
8.3.1. Opći podaci o Ugovoru iz Lisabona	142
8.3.2. Temeljni ciljevi Ugovora iz Lisabona	144
8.3.3. Promjene pravnih osnova i nazivlja europskih integracija	145
8.3.4. Odnos Unije prema državama članicama	147
8.3.4.1. Načela supsidijarnosti i razmjernosti	147
8.3.4.2. Protokol o primjeni načela supsidijarnosti i razmjernosti	147

8.3.4.3. Prvenstvo prava Europske unije nad pravima država članica	149
8.3.5. Pravna osobnost Europske unije	150
8.3.6. Pravni akti Europske unije.....	150
8.3.6.1. Zakonodavni i nezakonodavni akti.....	152
8.3.7. Institucije Europske unije	153
8.3.7.1. Europsko vijeće.....	154
8.3.7.2. Vijeće	155
8.3.7.3. Europska komisija	156
8.3.7.4. Europski parlament	156
8.3.7.5. Sud pravde Europske unije.....	158
8.3.8. Jedna ocjena Ugovora iz Lisabona	159
8.3.9. Problemi vezani uz ratifikaciju Ugovora iz Lisabona.....	161
8.3.9.1. Promjene francuskog Ustava	161
8.3.9.2. »Ne« Ugovoru iz Lisabona na referendumu u Irskoj.....	162
A. Ustavna obveza provedbe referenduma u Irskoj.....	162
B. Glasovanje na referendumu o 28. amandmanu na Ustav Irske 12. lipnja 2008.	163
8.3.9.3. Ratifikacija Ugovora iz Lisabona u Parlamentu Ujedinjenog Kraljevstva.....	164
8.3.9.4. Ocjena ustavnosti Ugovora iz Lisabona pred Ustavnim sudom Češke Republike.....	166
8.3.9.5. Ocjena ustavnosti Ugovora iz Lisabona pred Saveznim ustavnim sudom Njemačke.....	168
8.3.9.6. Problemi s Ugovorom iz Lisabona nakon njegove ratifikacije u poljskom Sejmu	169
8.3.9.7. Pregled postupaka ratifikacije Ugovora iz Lisabona do 1. kolovoza 2008.	170
8.4. Zaključna razmatranja	171
9. ČLANSTVO U EUROPSKOJ UNIJI	172
9.1. Sudjelovanje država članica u komponentama europskih integracijskih procesa.....	173
9.1.1. Područja pod suverenitetom država članica i članstvo u Europskoj uniji.....	175
9.1.1.1. Udaljene regije država članica	176
9.1.1.2. Prekomorske zemlje i teritoriji država članica	177
9.1.1.3. Područja država članica s kojima Europska unija ima posebne odnose	179
9.2. Prava koja dobivaju državljani države koja pristupi Europskoj uniji	183
9.2.1. Državljanstvo Europske unije	183
9.2.2. Europska putovnica	186
9.2.3. Prava koja proizlaze iz Schengenskog sporazuma.....	187
9.2.3.1. Bijela i crna schengenska lista	189

9.2.3.2. Prava građana koja proizlaze iz Schengenskog sporazuma	191
9.3. Uvjeti za pristupanje i postupak pristupanja Europskoj uniji	191
9.3.1. Kriteriji iz Kopenhagena (1993.) i kriterij iz Madrida (1995.)	192
9.3.2. Podnošenje zahtjeva za članstvo u Europskoj uniji	193
9.3.3. Stjecanje statusa kandidata za članstvo u Europskoj uniji	194
9.3.4. Otvaranje pregovora o pristupanju Europskoj uniji	195
9.3.5. Pretpristupna strategija Europske unije	196
9.3.6. Sporazumi o pridruživanju država kandidatkinja	197
9.3.6.1. Prva generacija: sporazumi o pridruživanju	197
9.3.6.2. Druga generacija: europski sporazumi	198
9.3.6.3. Treća generacija: sporazumi o stabilizaciji i pridruživanju	199
9.3.7. Ugovori o pristupanju Europskoj uniji	200
9.4. Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji	200
9.4.1. Uspostavljanje odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije	200
9.4.2. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (2001.)	201
9.4.2.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju u Republici Hrvatskoj	203
9.4.3. Podnošenje zahtjeva za punopravno članstvo u Europskoj uniji (2003.)	204
9.4.4. Stjecanje statusa kandidata (2004.) i početak pregovora (2005.)	206
9.4.5. Predmet i tijek pregovora Republike Hrvatske i Europske unije	207
9.4.5.1. Analitički pregled zakonodavstva (screening)	207
9.4.5.2. Pregovori na temelju pregovaračkih stajališta	208
A. Izrada pregovaračkih stajališta Republike Hrvatske	208
B. Izrada zajedničkih stajališta Europske unije	208
9.4.5.3. Praćenje napretka pregovora	209
9.4.5.4. Popis pregovaračkih poglavlja o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji	209
9.4.5.5. Usklađivanje nacionalnog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije	211
A. Preuzimanje pravne stečevine Europske unije u nacionalno zakonodavstvo	212
9.4.6. Predstojeće razdoblje	213
9.4.7. Sažetak: kronologija odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije	214
9.5. Istupanje iz Europske unije	218
9.5.1. Referendum o istupanju iz Europske zajednice Ujedinjenog Kraljevstva 1975.	218
9.5.2. Istupanje Grenlanda iz Europske zajednice 1985.	219
9.5.3. Povlačenje iz članstva Europske unije u Ustavu za Europu (2004.)	221
9.5.4. Povlačenje iz članstva Europske unije u Ugovoru iz Lisabona (2007.)	222

VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA

Glava III.

VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA U ZAŠTITI LJUDSKIH PRAVA 227

1. O SUSTAVIMA ZAŠTITE LJUDSKIH PRAVA U VIJEĆU EUROPE I EUROPSKOJ UNIJI	227
1.1. Konvencijski sustav zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe	227
1.2. Zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda u Europskoj uniji	228
2. KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA VIJEĆA EUROPE	229
2.1. O Konvenciji	229
2.2. Pravni temelji Konvencije.....	229
2.3. Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu Konvencije.....	230
2.3.1. Potpisivanje Konvencije	230
2.3.2. Ratifikacija Konvencije.....	231
2.3.3. Stupanje na snagu Konvencije	231
2.4. Rezerve na pojedine odredbe Konvencije.....	231
2.5. Sadržaj Konvencije i protokola uz Konvenciju	233
2.5.1. Izvorni tekst Konvencije iz 1950. godine.....	233
2.5.2. Protokoli uz Konvenciju	233
2.5.2.1. Protokoli kojima su priznata nova ljudska prava i temeljne slobode	234
2.5.2.2. Protokoli kojima je izmijenjen i dopunjen nadzorni sustav nad primjenom Konvencije	235
2.5.2.3. Potpisivanje i stupanje na snagu protokola uz Konvenciju.....	236
2.6. Katalog konvencijskih prava	237
2.7. Nadzorni sustav nad primjenom Konvencije	240
2.7.1. Razdoblja razvitka nadzornog sustava	240
2.7.1.1. Nadzorni sustav nad primjenom Konvencije do 1998.....	241
2.7.1.2. Nadzorni sustav nad primjenom Konvencije od 1998. do danas	242
2.8. Europski sud za ljudska prava (1998.).....	243
2.8.1. Međudržavni i pojedinačni zahtjevi	244
2.8.1.1. Međudržavni zahtjevi.....	244
2.8.1.2. Pojedinačni (individualni) zahtjevi.....	246
2.8.2. Pravna narav presuda Europskog suda	248
2.8.3. Vrste mjera koje provode države ugovornice u izvršenju presuda Europskog suda.....	249
2.8.3.1. Pojedinačne mjere.....	250

2.8.3.2. Opće mjere	252
2.8.3.3. Problem u sustavu države ugovornice (probni /pilot/ slučajevi)	254
2.9. Odbor ministara Vijeća Europe.....	256
2.9.1. Pravila za nadzor izvršenja presuda	258
2.9.2. Učinci ovlasti Odbora ministara na izvršenje presuda Europskog suda.....	260
2.10. Predstojeće izmjene nadzornog sustava: Protokol br. 14 uz Konvenciju	261
2.10.1. Problemi s ratifikacijom Protokola br. 14 uz Konvenciju	262
2.10.2. Najvažnije izmjene predviđene Protokolom br. 14 uz Konvenciju.....	263
2.11. Konvencija u odnosu na Republiku Hrvatsku.....	264
2.11.1. Ratifikacija Konvencije.....	264
2.11.2. Rezerva na članak 6. stavak 1. Konvencije	265
2.11.3. Ratifikacija protokola uz Konvenciju	266
2.11.4. Stupanje na snagu Konvencije i protokola za Republiku Hrvatsku	266
2.11.5. Opći statistički podaci o presudama Europskog suda koje se odnose na Republiku Hrvatsku	268
2.12. Umjesto zaključka: problem održivosti konvencijskog sustava.....	271
3. TEMELJNA PRAVA EUROPSKE UNIJE I NJIHOVA ZAŠTITA	273
3.1. Stvaranje kataloga temeljnih prava Europske unije.....	273
3.2. Sud pravde Europskih zajednica u zaštiti ljudskih prava	275
3.3. Povelja o temeljnim pravima Europske unije	277
3.3.1. Povelja o temeljnim pravima Europske unije (Nica, 7. prosinca 2000.)	278
3.3.2. Povelja o temeljnim pravima Europske unije kao sastavni dio Ustava za Europu (2004.).....	278
3.3.3. Povelja o temeljnim pravima Europske unije (Strasbourg, 12. prosinca 2007.).....	279
3.3.3.1. Neprimjenjivanje Povelje o temeljnim pravima (2007.) u Ujedinjenom Kraljevstvu i Poljskoj	281
3.3.4. Izvori prava koja se jamče Poveljom.....	282
3.3.5. Sadržaj Povelje o temeljnim pravima Europske unije	283
3.3.5.1. Glava I. Povelje: Dostojanstvo	284
3.3.5.2. Glava II. Povelje: Slobode	285
3.3.5.3. Glava III. Povelje: Jednakost.....	287
3.3.5.4. Glava IV. Povelje: Solidarnost.....	287
3.3.5.5. Glava V. Povelje: Prava građana	287
3.3.5.6. Glava VI. Povelje: Pravda.....	288
3.3.5.7. Glava VII. Povelje: Opće odredbe.....	291
A. Područje primjene Povelje.....	292

B. Opseg primjene Povelje te tumačenje prava i načela	293
C. Razina zaštite	295
D. Zabrana zlouporabe prava.....	296
3.3.6. Povelja o temeljnim pravima Europske unije i praksa Suda pravde Europskih zajednica	296
4. ODNOS KONVENCIJE I POVELJE	298
4.1. Odnos odredaba Povelje i Konvencije	298
4.1.1. Odredbe Povelje i Konvencije istovjetnog značenja i opsega.....	299
4.1.2. Odredbe Povelje i Konvencije istovjetnog značenja, ali različitog opsega.....	301

ODNOSI VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE

Glava IV.

ODNOSI VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	305
1. UVODNE NAPOMENE	305
2. DOSADAŠNJA POSTIGNUĆA U ODNOSIMA VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	306
2.1. Temeljni podaci o dosadašnjoj suradnji Vijeća Europe i Europske unije.....	306
2.2. Memorandum o razumijevanju između Vijeća Europe i Europske unije	308
2.3. Problem pristupanja Europske unije Konvenciji	309
2.3.1. Smetnje na strani Europske unije.....	310
2.3.1.1. Ugovor iz Lisabona i pristupanje Europske unije Konvenciji.....	310
A. Protokol o pristupanju Europske unije Konvenciji.....	311
2.3.2. Smetnje na strani Vijeća Europe	312
2.3.2.1. Pravno-tehnički aspekti pristupanja Europske unije Konvenciji.....	312
2.4. Odnosi Europskog suda za ljudska prava i Suda pravde Europskih zajednica	314
2.4.1. Odnos Suda pravde Europskih zajednica prema dokumentima Vijeća Europe	315
2.4.1.1. Razvitak prakse Suda pravde Europskih zajednica u primjeni Konvencije	315
2.4.1.2. Pravna stajališta Suda pravde Europskih zajednica: presuda ERT v. DEP (1991.)	317
2.4.1.3. Pravna stajališta Suda pravde Europskih zajednica: presuda Kondova (2001.).....	318
2.4.2. Odnos Europskog suda za ljudska prava prema aktima Europske unije.....	319

2.4.2.1. Pravna stajališta Europskog suda: presuda Pellegrin protiv Francuske (1999.).....	319
2.4.2.2. Pravna stajališta Europskog suda: presuda Bosphorus Airways protiv Irske (2005.).....	319
2.4.2.3. Pravna stajališta Europskog suda: presuda Matthews protiv Ujedinjenog Kraljevstva (1999.).....	321
2.4.3. Zaključne napomene.....	323
3. ZNAMENJA VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	323
3.1. Zastava Vijeća Europe i Europske unije.....	324
3.2. Himna Vijeća Europe i Europske unije.....	325
3.3. Logo Vijeća Europe.....	326
3.4. Značenje i uloga znamenja.....	326
4. NAJČEŠĆE POGREŠKE PRI POZIVANJU NA INSTITUCIJE VIJEĆA EUROPE I EUROPSKE UNIJE	328
4.1. O nazivlju vezanom uz Europsku uniju.....	328
4.1.1. Europske zajednice.....	328
4.1.2. Europska zajednica	329
4.1.3. Zajednica.....	329
4.1.4. Europska unija.....	329
4.2. O nazivlju vezanom uz institucije i akte Vijeća Europe i Europske unije	330

PRILOZI

Prilog 1. Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe i protokoli uz Konvenciju (na snazi na dan 1. kolovoza 2008.).....	335
Prilog 2. Zakon o potvrđivanju Protokola br. 14 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, o izmjeni nadzornog sustava konvencije (Narodne novine – Međunarodni ugovori, broj 1/06.).....	377
Prilog 3. Povelja o temeljnim pravima Europske unije (Official Journal of the European Union, C 2007/303, 14. 12. 2007.)	387
Prilog 4. Popis pravne stečevine Europske unije po tematskim jedinicama	403
Literatura	429
Važniji pravni izvori.....	439
Važnije url adrese.....	447
Pojmovno kazalo	451

PREDGOVOR

Na pisanje ove knjige potaknule su me spoznaje do kojih sam došla predavajući na kolegijima *načela europskog upravnog prava* i *primjena Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u radu državne i javne uprave* poslijediplomskog doktorskog i specijalističkog studija javnog prava i javne uprave Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Rasprave s polaznicima studija tijekom održavanja tih kolegija često su završavale zaključkom da postoji potreba za knjigom/udžbenikom na hrvatskom jeziku u kojoj bi na jednom mjestu bila sažeta temeljna građa o institucionalnim i pravnim sustavima Vijeća Europe i Europske unije. Bez njihova poznavanja, naime, iznimno je teško razumjeti, a još teže usvajati znanja o materijalnom pravu Vijeća Europe (tzv. konvencijskom pravu) odnosno o materijalnom pravu Europske zajednice (tzv. komunitarnom pravu). Osim toga, više puta je zapaženo da se pojedini akti i institucije Vijeća Europe vrlo često zamjenjuju onima Europske unije, i obrnuto, što dodatno upućuje na potrebu njihova jasnijeg razgraničenja.

Doista, važnost Vijeća Europe i Europske unije, ali i složenost njihovih međusobnih odnosa, zahtijevaju dobro poznavanje njihovih osobitih ciljeva, zasebnih institucionalnih ustrojstava i različitih pravnih izvora na kojima počivaju.

I Vijeće Europe i Europska unija smatraju se pokretačima ujedinjenja na europskom kontinentu: Vijeće Europe kao najstarija europska politička organizacija, a Europska unija kao jedinstvena ekonomska i politička integracija europskih država koje je pravna narav osobita i nije usporediva ni s jednom »običnom« međunarodnom organizacijom, pa ni s Vijećem Europe.

Polazeći od tih temeljnih postavki, knjiga je podijeljena na četiri glave.

U glavi I. razmatraju se osnove institucionalnog i pravnog sustava Vijeća Europe.

U glavi II. razmatraju se osnove institucionalnog i pravnog sustava Europske unije.

U glavi III. razmatraju se dva temeljna akta Vijeća Europe odnosno Europske unije na kojima se zasnivaju njihovi sustavi zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda: Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe (zajedno s praksom Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu) i Povelja o temeljnim pravima Europske unije (zajedno s praksom Suda pravde Europskih zajednica u Luxembourgju).

U glavi IV. razmatraju se međusobni odnosi Vijeća Europe i Europske unije, osobito pitanja pristupanja Europske unije Konvenciji Vijeća Europe i međusobnih odnosa Europskog suda za ljudska prava i Suda pravde Europskih zajednica. U toj se glavi knjige razmatraju i znamenja Vijeća Europe i Europske unije te se razjašnjavaju određena pitanja vezana uz njihova zajednička znamenja.

Posebna poglavlja posvećena su odnosima Republike Hrvatske i Vijeća Europe te dosadašnjim odnosima Republike Hrvatske vezanim uz njezino pristupanje Europskoj uniji.

U prilogima knjizi sadržani su tekstovi u prijevodima na hrvatski jezik Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda Vijeća Europe, zajedno s protokolima koji su danas na snazi (prilog 1), Zakona o potvrđivanju Protokola br. 14 uz Konvenciju, koji još uvijek nije stupio na snagu (prilog 2), Povelje o temeljnim pravima Europske unije (prilog 3) i Popis tematskih jedinica pravne stečevine Europske unije po poglavljima, koju je stečevinu Republika Hrvatska obvezna implementirati u nacionalni pravni poredak prije pristupanja Europskoj uniji (prilog 4).

Podaci sadržani u knjizi prikazani su prema stanju na dan 1. kolovoza 2008. Taj su dan iznova provjereni pristupi i svim URL adresama na koje se u knjizi upućuje.

Na kraju bih željela napomenuti sljedeće: Hrvatska još nije punopravna članica Europske unije, a Povelja o temeljnim pravima Europske unije još nije stupila na snagu, pa građa koja se na njih odnosi, sadržana u knjizi, čini se dostatnom za dobivanje temeljnih spoznaja o Europskoj uniji i komunitarnom pravu. Za razliku od toga, Hrvatska je punopravna članica Vijeća Europe od 1996. godine, a njegova Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda na snazi je za Republiku Hrvatsku od 5. studenoga 1997., otkad se na nju proteže i jurisdikcija Europskog suda za ljudska prava. Taj sud je tijekom 50 godina svoga djelovanja – tumačeći odredbe Konvencije – stvorio iznimno opsežan i složen korpus pravne građe koji se danas prepoznaje kao »konvencijsko pravo«. Zbog njegove praktične važnosti za pravni život u Hrvatskoj i složenosti međunarodnog mehanizma sudskog nadzora nad primjenom Konvencije, konvencijsko pravo Vijeća Europe podrobnije se razrađuje u zasebnoj knjiži, koja se priprema. Stoga se građa koja se odnosi na konvencijsko pravo u ovoj knjizi prikazuje samo u mjeri koja je potrebna da bi se u cijelosti razjasnio utjecaj Vijeća Europe na suvremene pravne poretke 47 europskih država.

Zagreb, 1. kolovoza 2008.

Jasna Omejec

RIJEČ O DJELU

Knjiga *VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA* profesorice na Katedri za upravno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dr. sc. Jasne Omejec, koja se bavi osnovama institucionalnih i pravnih sustava, otvara nove vidike i svjetla u pravnim mislima i dosezima u područjima koja upravo nose poruke o stvaranju Europe i njezinih institucija danas.

Autorica knjige dr. sc. Jasna Omejec diplomirala je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Osijeku 1985., a znanstveni stupanj doktora znanosti iz područja upravnog prava stekla je na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1994. Od 1986. bila je asistentica na Katedri za upravno pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Osijeku, a od 1990. docentica pa izvanredna profesorica na Katedri za upravno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Koautorica je prvog udžbenika o pravu okoliša, a autorica je više znanstvenih i stručnih radova iz područja javnih stvari, državljanjskog prava, odnosa državne uprave i lokalne samouprave te izbornog prava. Koautorica je više zbornika radova o ustavnom sudovanju. Sutkinja je Ustavnog suda Republike Hrvatske od 1999., a predsjednica Ustavnog suda Republike Hrvatske od 12. lipnja 2008.

U knjizi *VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA* autorica, u poredbenom pristupu, razmatra temelje i pravne akte tih institucija, a i položaj i odnose Republike Hrvatske u tom pravnom okruženju, kao i mogućnosti pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Tako o knjizi veliki poznavatelj ustavnog prava, povijesti političke misli te europskog prava prof. dr. sc. Arsen Bačić kaže: »Knjiga prof. dr. sc. Jasne Omejec jedno je od pionirskih djela hrvatskih autora na planu cjelovite deskripcije i analize institucionalnog ustrojstva Vijeća Europe i Europske unije i njihova prava. Djelo je važan doprinos teorijsko-praktičnoj refleksiji tih međunarodnih organizacija koje svojim koncepcijama multilateralne kooperacije uvelike olakšavaju i dinamiziraju afirmativne kolektivne odgovore u pluralnom europskom kontekstu. S velikim osjećajem za mjeru, organizaciju i važnost pojedinih cjelina u ovoj kompleksnoj i opsežnoj materiji, a opremljena odgovarajućim aparaturama iz arsenala promišljenog i produbljenog znanstvenog pristupa, autorica je znalački izložila posebnosti i razlike institucionalnog ustrojstva Vijeća Europe i EU. Knjiga je ključno djelo za razumijevanje postojećih i potencijalnih odnosa između nacionalnog, konvencijskog i komunitarnog prava i njihovih institucija.« To mišljenje dijeli i ugledni recenzent prof. dr. sc. Miomir Matulović, ocjenjujući u svojoj recenziji ovo djelo te ističući da je ta knjiga »u domaćoj stručnoj literaturi prvi cjeloviti prikaz institu-

cionalnog i pravnog okvira Vijeća Europe i Europske unije, dviju temeljnih organizacija buduće europske zajednice država. Aktualnost, jasnoća, informativnost i stručnost njezina su glavna obilježja ... « Tako uvaženi recenzent prof. dr. sc. Smiljko Sokol kaže: »Posebno značajnim smatram dio recenziranog djela koji se bavi odnosom Vijeća Europe i Europske unije, u kojem su obrađene i temeljne institucije Unije te je sažeto prikazan njezin razvitak od stvaranja Europske zajednice za ugljen i čelik 1951. do predstojećeg 'Reformskog ugovora' kojeg se stupanje na snagu očekuje prije izbora za Europski parlament 2009. godine. Analiza razlikovnih pravnih obilježja Vijeća Europe i Europske unije te obrada temeljnih pravnih načela na kojima počivaju te dvije europske institucije, izvoran je doprinos autorice znanstvenom području europskog i europskog upravnog prava. U hrvatskim okvirima, recenzirano djelo je izvorno, ne samo zato što je prvo i što se ne može usporediti ni s jednim drugim djelom o istom ili srodnom predmetu na hrvatskom jeziku nego i zbog toga što je pristup obradi predmeta izvorno autoričin. Zbog nepogrešivog osjećaja za isticanjem onoga što je važno i zbog načina na koji je građa organizirana (sistematski, kronološki, pregledno).« Stoga ovu iznimnu i osebujnu knjigu, *VIJEĆE EUROPE I EUROPSKA UNIJA*, namjenjujemo našim čitateljima sa željom da nas ovo djelo vodi kroz raznolike i pravno bogate putove Europe, čijem pravnom sustavu i pridonosimo našim vrsnim pravnim djelima.

Urednica knjige

Davorica Foretić, dipl. iur.